

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดนครสวรรค์

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549 จำนวน 128 ศูนย์ 1,920 ราย การคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (2) ข้อมูลการมีส่วนร่วม และ (3) ข้อมูลที่เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2.3 การทดสอบแบบสัมภาษณ์ การทดสอบความตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น โดยนำไปทดสอบกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ในการนัดหมายคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายคำถามเป็นรายข้อ แล้วผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ตามจำนวนเป้าหมายที่กำหนด 331 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.83 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจำนวนเท่า ๆ กัน สำหรับตำแหน่งทางสังคม พบว่าส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครและผู้แทนหมู่บ้าน ที่เหลือก็จะเป็นผู้แทน อบต. ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ หมอдинอาสา ครูบัญชีอาสา ประมงอาสาและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง เฉลี่ย 4.59 ปี ด้านอาชีพพบว่า 2 ใน 3 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาคือการทำไร่ ส่วนอาชีพรอง คือ การประกอบอาชีพอื่น เช่น รับจ้าง ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ แหล่งข่าวที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา คือ ทางโทรศัพท์และหอกระจายข่าว ตามลำดับ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ 1 ใน 2 มีรายได้ของครอบครัวในภาคเกษตรเฉลี่ย 172,669.63 บาท/ปี ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 79,419.95 บาท/ปี สำหรับแรงงานในครัวเรือน พบว่ามีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.42 คน ส่วนหนี้สินพบว่า 2 ใน 3 มีหนี้สิน ซึ่งเป็นหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ

1.3.2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์ในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้ (1) การจัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานศูนย์ เช่น การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำร่วมกัน ตลอดจนการบริหารจัดการกองทุน เป็นต้น (2) การประชุม

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เช่น การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การพิจารณาโครงการ (3) การกระตุ้นผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร เช่น การวางแผนพัฒนา การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาผลผลิตให้แก่เกษตรกร เป็นต้น (4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์ฯ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การร่วมกับตัวแทน หมู่บ้านเกษตรกรในการจัดเวทีชุมชน ร่วมกับหน่วยงานจัดทำแผนงาน/โครงการ และการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ สู่เกษตรกร เป็นต้น (5) การประสานงานจัดทำงบประมาณและบริหารจัดการเงินทุนศูนย์ฯ เช่น ประสานงานทางงบประมาณ สนับสนุนแผนงาน/โครงการ และประสานงานเพื่อบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์ฯ (6) การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ เช่น อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่และร่วมดูแลสถานที่ตั้งศูนย์ฯ

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) การจัดทำข้อมูลประจำตำบล เช่น สำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบล ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรร่วมกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบลและให้บริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) การจัดการถ่ายทอดความรู้ เช่น การสำรวจความต้องการ การฝึกอบรม คู่มือ และการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร การคัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิต และจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ (3) การเตือนภัยเศรษฐกิจและภัยธรรมชาติ เช่น การแจ้งเตือนภัยแก่ชุมชน แจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบเหตุผิดปกติ และเฝ้าระวังเหตุผิดปกติ (4) การรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการผลิตพืชและข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ สำหรับประเด็นที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ (5) การสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน เช่น จัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนให้เกษตรกรมาร่วมทุนในโครงการวิสาหกิจชุมชน ประสานส่วนราชการมาให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน และจัดหางบประมาณสนับสนุนวิสาหกิจในตำบล (6) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูปผลผลิต การตลาดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนบ้านและเกษตรกรทั่วไป และการมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การแจกเอกสารแผ่นพับ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์งานศูนย์ฯ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่ประสบปัญหาความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ยังไม่ต่อเนื่อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับศูนย์บริการค่อนข้างน้อย นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ให้ข้อเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการให้มากขึ้น ควรพัฒนาขีดความสามารถของคณะกรรมการควรพิจารณาให้มีที่ตั้งศูนย์ฯ และควรสนับสนุนการปฏิบัติงานศูนย์ฯจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในประเด็นการตรวจสอบบันทึกการประชุม และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 และ 3.27 ตามลำดับ เนื่องจากความไม่เข้าใจในบทบาทของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย มากสกุล (2544 ; 97 – 98) กล่าวว่าสภาวะการณ์เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจต่อบทบาทของตัวเอง และทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นอย่างดี

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนในประเด็นการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.20 ตามประเด็นย่อย ดังนี้ การประสานงานกับส่วนราชการให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน การจัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในตำบล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27, 3.24, 3.20, 3.13 ตามลำดับ เนื่องจาก การจัดวิสาหกิจชุมชนเป็นพระราชบัญญัติที่ประเทศใช้เมื่อปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างใหม่ สำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจ ทำให้การมีส่วนร่วมในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชน

รับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.98 ตามประเด็นย่อย ดังนี้ การประชาสัมพันธ์งานศูนย์ทางหอกระจายข่าว การแจกเอกสารแผ่นพับหรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับงานศูนย์บริการ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์ การจัดนิทรรศการ และการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ ประเด็น การจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น เนื่องจากการกระจายตัวของหอกระจายข่าวยังในทั่วถึงครอบคลุมในแต่ละชุมชนเกษตร การสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานศูนย์บริการฯ ในระยะ 2 – 3 ปี ที่ผ่านมามีน้อย เพราะว่าเป็นการกิจถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสน่ห์ แสงคำ (2545 ; 95) กล่าวว่า การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลค่อนข้างน้อยและไม่ต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก ดังนั้นการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลควรจะมีการสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 จากการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ

เกษตร ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จึงควรแนะนำให้ทราบถึงวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่พบ ได้แก่ ความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ การประชุมไม่ต่อเนื่อง ไม่มีที่ทำการศูนย์ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานไม่สนับสนุนกิจกรรมศูนย์อย่างจริงจัง ตลอดจนการให้ความสำคัญกับศูนย์ฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับควรจะทำความเข้าใจกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ให้เห็นถึงความสำคัญของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่มีต่อเกษตรกรในพื้นที่และประชาชนทั่วไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในพื้นที่อื่น ๆ

3.2.3 ควรศึกษาผลกระทบจากการถ่ายโอนภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.4 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.5 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล